

Üniversitedeki Seçmeli Ders Uygulamasının Öğrenciler ve Öğretim Üyeleri Tarafından Nasıl Değerlendirildiğine Bakılmıştır. Örneklem, seçmeli ders veren ve değişik ünvan ve kadrodaki 151 öğretim üyesi ve seçmeli ders alan 1134 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Değerlendirmeler, öğrenci ve öğretim üyesi için hazırlanan ayrı ayrı formlarla alınmıştır. Her ifadeye verilen yanıtların frekansı ve yüzdesi çıkartılmıştır. Sonuçlar genel olarak, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin seçmeli ders sisteminden memnun olduğunu, ancak öğrencilerin bu sistemin uygulamalarından çeşitli yakınmalarının bulunduğunu göstermektedir.

Ayhan DEMİR

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Bölümü

Özet : Bu çalışmada ODTÜ'de uygulanmakta olan seçmeli ders sisteminin öğrenciler ve öğretim üyeleri tarafından nasıl değerlendirildiğine bakılmıştır. Örneklem, seçmeli ders veren ve değişik ünvan ve kadrodaki 151 öğretim üyesi ve seçmeli ders alan 1134 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Değerlendirmeler, öğrenci ve öğretim üyesi için hazırlanan ayrı ayrı formlarla alınmıştır. Her ifadeye verilen yanıtların frekansı ve yüzdesi çıkartılmıştır. Sonuçlar genel olarak, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin seçmeli ders sisteminden memnun olduğunu, ancak öğrencilerin bu sistemin uygulamalarından çeşitli yakınmalarının bulunduğunu göstermektedir.

Summary: In this study, perceptions of students and academic staff about the elective course system at Middle East Technical University were investigated. The sample consisted of 1134 third and fourth year students and 151 academic staff who offered the elective courses. Two evaluation forms of elective course system were used. Responses of students and academic staff to every item were used in the calculation of the percentages. The students and academic staff assess the elective courses positively, but students indicated various problems in practice.

Giriş

Hızlı teknolojik gelişmelerin ve toplumsal değişmelerin sonucunda, eğitimde öğrencilerin sadece akademik gelişmeleriyle değil onların kişisel ve sosyal gelişimleri ile yakından ilgilenmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Öğrenciyi bir bütün olarak ele alan, bireysel farklılıklara önem veren, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının gelişmesi ve yaygınlaşması her düzeydeki eğitim kurumlarında öğrencilerin ilgi, yetenek ve gereksinmelerine yanıt verebilecek çeşitlilikte esnek programların hayata geçirilmesini de gerekli kılmıştır.

Eğitimin genel amaçları doğrultusunda, ilkokuldan üniversite düzeyine kadar uygulanan programlarda eğitim-öğretim faaliyetlerinin bir bütünlük içerisinde farklı gereksinme ve ilgiler dikkate alınarak

geliştirilmesinde yarar vardır. Genelde mesleki gelişim ve ekonomik verimlilik amaçlarına ağırlık verilen üniversite düzeyinde, akademik, kişisel ve sosyal yönleriyle çok yönlü insan yetiştirme amacına yönelik ve sisteme esneklik getiren programlardan ve seçmeli derslerden yararlanılmaktadır. Böylece programların farklı gereksinmelere ve ilgilere yanıt verecek şekilde yürütülmesi olanaklı olabilmektedir.

Bunun yanısıra, bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal yönden bütün kapasitelerini kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda en uygun bir düzeyde geliştirilmesi için öğrencilere yardım etmeyi bir ilke olarak kabul eden rehberlik, bu ilkeyi uygulayabilmesi için önemli yollarından birini de öğrencilere seçmeli dersler sunma olarak görmektedir. Kepçeoğlu (1985) rehberlik anlayışının her türlü çalışması ile öğrenciyi merkez alan bir eğitim sistemini

öngörmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu temel ilkeye göre, rehberlik anlayışından hız alan bir eğitimde okul programlarının öğrencilerin ilgi, yetenek ve gereksinmelerine en uygun biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. Benzer bir biçimde, Özgüven (1989) yükseköğretimde öğrenci kişilik hizmetlerinin amaçlarından birinin eğitimi ve öğretimi bireyselleştirmek, insanları kişisel ilgi, yetenek ve ihtiyaçlar doğrultusunda yetiştirmek olduğunu belirtmekte ve öğrenci kişilik hizmetleri personelinin bir yandan öğrencilerin ilgi yetenek ve ihtiyaçlarını tanımalarına, varolan seçenekleri değerlendirmelerine, gereksinmelerine uygun seçimler yapmalarına yardım ederken, diğer yandan da öğrencilerin gereksinme duyduğu seçenekler konusunda üniversite yönetimine yardımcı olması gerektiğini öne sürmektedir.

Eğitimin çeşitlenmesi konusunda bu derece önemli bir işleve sahip seçmeli dersler konusunda çok az sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların bazılarında (Kuzgun 1989; Tümkaya 1990; Demir 1995) dolaylı bir şekilde seçmeli ders konusu ele alınmıştır. Şöyleki, Kuzgun (1989) Ankara Üniversitesinde akademik danışmanların görevleri konusunda yaptığı çalışmada "seçimlik derslerin içeriğini tanıtarak öğrencilerin doğru seçim yapmalarına yardımcı olmak" maddesini hem öğrenciler hem de öğretim elemanlarının akademik danışmanın görevi olarak görmelerine karşın öğrencilerin bu hizmeti alamadıklarını ortaya koymuştur. Yani, akademik danışmanların öğrencilere seçmeli dersler konusunda yeterince hizmet vermedikleri görülmüştür. Tümkaya (1990), Çukurova Üniversitesinde, aynı ölçeği kullanarak yaptığı çalışmada akademik danışmanların "seçimlik derslerin içeriğini tanıtarak öğrencilerin doğru seçim yapmalarına yardımcı olmayı" görev olarak kabul ettiklerini ancak bu görevi arasıra yaptıklarını ve öğrencilerin de bu hizmeti yeterince alamadıkları sonucuna varmıştır. Demir (1995) ODTÜ'deki akademik danışmanlık hizmetinin öğrenci ve akademik danışmanlar tarafından farklı bir şekilde

değerlendirildiğini, bu değerlendirme farklılığının seçmeli dersler konusunda bilgi vermede de geçerli olduğunu saptamıştır. Akademik danışmanlar seçmeli dersler hakkında bilgi verdiklerini düşünürken öğrenciler seçmeli dersler hakkında kendilerine bilgi verilmediğini belirtmektedirler.

Paykoç ve Ark., (1989) teknik olmayan seçmeli dersler konusunda Eğitim Fakültesinde öğrencilerin seçmeli ders almada amaçlarını önem sırasına göre özel ilgi alanlarını geliştirme %73, genel kültür geliştirme %63, kişilik/sosyal ilişkiler geliştirme %43 ve İngilizce dilini geliştirme %27 olarak belirlemişlerdir. Bölüm başkanlıkları tarafından en çok üzerinde durulan amaçlar özel ilgi alanlarını geliştirme ve genel kültür geliştirme olmuştur. Ayrıca başka alanlar hakkında bilgi edinme, mesleki gelişime katkı, ders açığını kapatma gibi amaçları da belirtmişlerdir. Seçmeli ders almada gözlemlenen problemler sırasıyla; yeterince seçmeli ders bulunmayışı, derslerin nitelik açısından amaçlara uygun olmayışı, açıkta kalan öğrenci sayısının fazlalığıdır. Ayrıca gözlenen diğer sorunlar arasında, seçmeli ders felsefesi ve anlayışının ortadan kalkmış olması, öğretim elemanı yetersizliği, öğrenci kontenjanların sınırlı olması, öğrencinin istediği seçmeli ders bulunmaması gibi konular da sayılmaktadır.

Tüm yükseköğretim kurumlarında olduğu gibi ODTÜ'de de öğrenci sayısı hızla artmaktadır. Bu artış beraberinde birçok sorunu da getirmektedir. Öğrenci sayısına paralellik göstermeyen öğretim üyesi artışı sonucunda öğrencilerin istedikleri seçmeli dersleri alamadığı ve seçmeli derslerde büyük yığılmaların olduğu gözlenmektedir. Ancak seçmeli dersler ve seçmeli dersin işlerliğinin incelenmesi konusunda bir çalışmaya da rastlanmamaktadır. Bu çerçevede içinde seçmeli dersler sisteminin, içeriğinin ve yaşanan problemlerin neler olduğunu belirlemeye yönelik çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu çalışmada amaç, ülkemizde seçmeli ders sisteminin uzun

yıllardan beri uygulandığı ODTÜ'de seçmeli ders sisteminin hizmeti veren öğretim üyelerince ve hizmeti alan öğrencilerce nasıl algılandığını belirlemektir.

Yöntem

Bu çalışmaya, ODTÜ'nün tüm bölümlerinde seçmeli ders veren 151 öğretim üyesi ve bu dersleri alan değişik bölümlerde okumakta olan 1134 öğrenci katılmıştır. Öğretim üyelerinin 53'ü profesör, 54'ü doçent, 23'ü yardımcı doçent ve 24'ü öğretim görevlisidir. Öğrenci grubunun 828'i kız ve 606'sı erkektir. Öğrenci grubunun belirlenmesinde programlarında ağırlıklı bir biçimde seçmeli ders bulunan sınıfların, yani üçüncü ve dördüncü sınıfların seçilmesine karar verilmiştir. Örnekleme 678 3.sınıf ve 456 4.sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Örneklemedeki öğrencilerin ODTÜ'nün tüm bölümlerdeki öğrencileri yansıtmasına özen gösterilmiştir.

Ölçme Araçları

Bu çalışmada seçmeli derslerle ilgili olarak değerlendirmeleri belirlemek amacıyla 20 maddeden oluşan Öğretim Üyesi Seçmeli Ders Sistemi Değerlendirme Formu ve 25 maddeden oluşan Öğrenci Seçmeli Ders Sistemi Değerlendirme Formu kullanılmıştır. Mevcut sorunlardan, gözlemlerden ve deneyimlerden yararlanılarak öğretim üyeleri ve öğrenciler için ayrı ayrı formlar geliştirilmiştir. Formların pilot uygulaması yapılmış ve ifadelerin anlaşılabilirliği ve açıklığı uzman kamısına başvurularak test edilmiştir. Pilot uygulama sırasında alınan eleştiriler de gözönünde tutularak formlar son şeklini almıştır. Ayrıca her iki ölçekte iç tutarlılığına bakılmış öğretim üyesi formunun iç tutarlılık katsayısı .67, öğrenci formunun ise .63 bulunmuştur. Öğretim Üyesi Seçmeli Ders Sistemi Değerlendirme Formu'nda seçmeli dersin içeriğiyle, genel olarak seçmeli ders sisteminin etkinliğinin ve verimliliğinin değerlendirilmesiyle ve seçmeli ders sistemindeki sorunlarla ilgili olarak toplam 20 ifade bulunmaktadır. Her bir ifadeye öğretim üyeleri ne ölçüde

katıldıklarını "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "tamamen katılmıyorum" seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedirler. Benzer olarak öğrenci formunda seçmeli dersin içeriğiyle, genel olarak seçmeli ders sisteminin değerlendirilmesiyle ve seçmeli ders sistemindeki sorunlarla ilgili olarak toplam 25 ifade bulunmakta ve öğrenciler her bir ifadeye ne ölçüde katıldıklarını "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "tamamen katılmıyorum" seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedirler.

İşlem

Öğretim üyelerinin seçmeli ders sistemi hakkındaki görüşlerini almak için yapılan uygulama tüm seçmeli ders veren öğretim üyelerini kapsayacak şekilde yürütülmüştür. Formlar araştırmanın amacını belirten bir yazıyla birlikte ODTÜ'de seçmeli ders veren tüm öğretim üyelerine dağıtılmış ve doldurulan formlar iki hafta sonra toplanmıştır.

Öğrencilere ise uygulama planlanan ders saatleri içinde sınıflarında yapılmıştır.

Bulgular

Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin seçmeli ders sistemi değerlendirme formlarına verdikleri yanıtların frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Her ifade için seçeneklerin işaretlenme sıklığına bakılmış ve sonuçların rapor edilmesini kolaylaştırmak için "tamamen katılıyorum" ile "katılıyorum", "katılmıyorum" ile "tamamen katılmıyorum" seçenekleri birleştirilmiştir. Böylece her bir ifade için katılan, katılmayan ve kararsız seçeneği olmak üzere üçlü bir değerlendirme yapılmıştır. Sonuçların sunulduğu bu üçlü gruplara göre yapılmıştır.

Seçmeli ders veren öğretim elemanlarının Öğretim Üyesi Seçmeli Ders Değerlendirme Formundaki her bir maddeye verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdeleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Öğretim Üyelerinin Seçmeli Ders Uygulamalarını Değerlendirmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri

SEÇMELİ DERS UYGULAMASINA İLİŞKİN İFADELER	KATILAN		KATILMAYAN		KARARSIZ	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Öğrenciler seçmeli dersleri ilgi duydukları alanlardan almahlar.	143	94.7	5	3.3	3	2.0
2. Öğrenciye dilediği seçmeli dersi alma olanağı verilmeli.	122	80.8	18	11.9	11	7.3
3. Seçmeli derslerin teknik, teknik olmayan gibi gruplara ayrılmasını doğru bulmuyorum.	59	39.6	67	43.2	23	14.8
4. Seçmeli dersler üniversitedeki tüm öğrencilere açık olmalı.	77	51.3	51	34.0	22	14.7
5. Seçmeli derslerin içeriği güncel olmalı.	103	70.1	28	19.0	16	10.9
6. Seçmeli dersler özellikle spor, güzel sanatlar vb. alanlara yönelik olmalı.	18	11.9	117	77.5	16	10.6
7. Öğrenciler seçmeli dersleri yeterince ciddiye almıyor.	28	18.7	89	59.3	33	22.0
8. Seçmeli derste devam oranı düşük oluyor.	33	22.3	99	66.9	16	10.8
9. Öğrencilerde seçmeli derslerde yeterince çalışmadan yüksek not alma beklentisi var.	71	47.0	51	33.8	29	19.2
10. Öğrenciler hiçbir bilgi almadan dersimi alıyorlar.	17	11.5	106	71.6	25	16.9
11. Seçmeli ders vermek çok zamanımı alıyor.	57	38.0	70	46.7	23	15.3
12. Açtığım seçmeli derslere her dönem yığılma oluyor.	61	42.7	52	36.4	30	21.0
13. Genelde tüm seçmeli derslerde öğrenci sayılarının fazla olduğunu düşünüyorum.	32	21.6	72	48.6	44	29.7
14. Her öğretim üyesi seçmeli ders açmaya çalışmalı.	110	72.8	18	11.9	23	15.2
15. Bölüm programlarındaki seçmeli derslerin sayıları artırılmalı.	119	78.8	12	7.9	20	13.2
16. Seçmeli ders kartı uygulamasını pratik buluyorum.	83	56.8	25	17.1	39	26.0
17. Seçmeli ders açma özendirilmeli.	131	87.3	2	1.3	17	11.3
18. Seçmeli derslerin verimli olduğuna inanıyorum.	129	84.9	3	2.0	20	13.2
19. Seçmeli ders sistemi öğrenciyi ilgisine yönelik ders almaya teşvik ediyor.	120	79.5	16	10.6	15	9.9
20. Bugünkü haliyle seçmeli ders uygulamasının öğrenciye yararlı olduğunu düşünüyorum.	110	72.8	19	12.6	22	14.6

Tablo 2 : Öğrencilerin Seçmeli Ders Uygulamalarını Değerlendirmelerine İlişkin Frekans ve Yüzdeleri

SEÇMELİ DERS UYGULAMASI İLE İLGİLİ İFADELER	KATILAN		KATILMAYAN		KARARSIZ	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1. Öğrenciler seçmeli dersleri ilgi duydukları alanlardan almalılar.	1110	97.9	12	1.1	12	1,1
2. Seçmeli dersler mutlaka alanınla ilgili olmalı.	651	57.6	330	29.2	1.50	13.3
3. Seçmeli dersleri teknik, teknik olmayan gibi gruplara ayrılmamalı.	669	59.2	165	14.6	297	26,3
4. Seçmeli dersler üniversitedeki tüm öğrencilere açık olmalı.	822	72.9	159	14.1	147	13.0
5. Seçmeli derslerin içeriği güncel olmalı.	966	85.9	33	2.9	126	11.2
6. Seçmeli dersleri genel kültürümü arttırmak için alıyorum.	597	53.1	225	20.0	303	26.9
7. Mesleğe yönelik branşlaşabileceğimiz seçmeli dersler açılmalı.	1062	94.1	18	1.6	48	4.3
8. Bölümümde alanımla ilgili istediğim dersler açılmıyor.	645	56.9	246	21.7	243	21.4
9. Seçmeli ders bulmak çok zamanımı alıyor.	822	72.7	156	13.8	153	13.5
10. Seçmeli ders açılımı kapatmak için istemediğim dersleri alıyorum.	876	77.9	117	10.4	132	11.7
11. Üniversitede açılan seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye ulaşamıyorum.	996	87.8	54	4.8	84	7.4
12. İstediyim seçmeli dersleri kayıtlar sırasındaki yığılma nedeniyle alamıyorum.	966	85.6	78	6.9	84	7.4
13. Seçmeli derslerde öğrenci sayıları çok fazla.	420	37.1	336	29.7	375	62.9
14. Bölümlerde açılan seçmeli dersler daha erken duyurulmalı.	1041	92.0	30	2.6	60	5.3
15. Genellikle kolay olduğunu düşündüğüm dersleri alırım.	396	35.2	474	42.1	255	22.7
16. Seçmeli ders alırken öğretim üyesinin özelliklerini gözönünde bulundururum.	858	75.7	84	10.1	162	14.3
17. Seçmeli derslerini almadan önce o dersti almış arkadaşlarımdan bilgi alırım.	1002	88.6	63	5.6	66	5.8
18. Seçmeli derslerde hep başarılı oldum.	693	61.9	129	11.5	297	38.1
19. Her öğretim üyesi seçmeli ders açmaya çalışmalı.	768	67.9	99	8.8	263	23.3
20. Seçmeli ders kartı uygulamasını pratik bulmuyorum.	774	68.6	135	12.0	219	19.4
21. Bölüm programlarındaki seçmeli derslerin sayısı artırılmalı.	1041	92.3	39	3.5	48	4.3
22. Seçmeli ders sistemi öğrenciyi ilgisine yönelik ders almaya teşvik ediyor.	705	61.7	219	19.3	210	18.5
23. Seçmeli ders açma özendirilmeli.	996	88,5	30	2.7	99	g.8
24. Seçmeli derslerin verimli olduğuna inanıyorum.	903	80.5	48	4.3	171	15.2
25. Bugünkü haliyle seçmeli ders uygulamasını yararlı buluyorum.	375	33.3	474	42.1	276	24.5

Tablo 1 incelendiğinde seçmeli derslerin içeriğiyle ilgili maddeler içinde katılımın en yüksek olduğu maddenin % 94.7 ile "Öğrenciler seçmeli dersleri ilgi duydukları alanlardan almalı." olduğu görülmektedir. Bu maddeyi katılım yüksekliği açısından sırasıyla "Öğrenciye dilediği seçmeli dersi alma olanağı verilmeli." (% 80.8), "Seçmeli derslerin içeriği güncel olmalı." (% 70.1) ve "Seçmeli dersler üniversitedeki tüm öğrencilere açık olmalı." (% 51) izlemektedir. Diğer taraftan, "Seçmeli derslerin teknik, teknik olmayan gibi gruplara ayrılmasını doğru bulmuyorum." (katılan % 39.6, katılmayan % 43.2) maddesinde tam bir fikir birliğinin olmadığı "Seçmeli dersler özellikle spor, güzel sanatlar vb. alanlara yönelik olmalıdır." (katılmayan % 77.5) maddesine ise karşı çıktığı görülmektedir.

Seçmeli derslerdeki uygulama sıkıntılarıyla ilgili maddelere bakıldığında, katılmamanın katılmaya göre yüksek olduğu ve bu maddelere katılmamanın sırasıyla, "Öğrenciler hiçbir bilgi almadan dersimi alıyorlar." (% 71.6) "Seçmeli derste devam oranı düşük oluyor." (% 66.9), "Öğrenciler seçmeli dersleri yeterince ciddiye almıyor." (% 59.3), "Genelde tüm seçmeli derslerde öğrenci sayılarının fazla olduğunu düşünüyorum." (% 48.6), "Seçmeli ders vermek çok zamanımı alıyor." (% 46.7) maddelerinde olduğu saptanmıştır. "Öğrencilerde seçmeli derslerde yeterince çalışmadan yüksek not alma beklentisi var." (katılanlar % 47.0; katılmayanlar % 33.8) ve "Açtığım seçmeli derslere her dönem yığılma oluyor." (katılanlar % 42.7; katılmayanlar % 36.4) maddelerinde ise fikir birliğinin olmadığı görülmektedir.

Genel olarak seçmeli ders sisteminin değerlendirilmesine ilişkin maddelerin hepsinde maddelere katılım katılmadan daha fazladır. Yüzdeler sırasına göre katılımın "Seçmeli ders açma özendirilmelidir." (% 87.3), "Seçmeli derslerin verimli olduğuna

inaniyorum." (% 84.9), "Seçmeli ders sisteminin öğrenciyi ilgisine yönelik ders almaya teşvik ettiğini düşünüyorum." (% 79.5), "Bölüm programlarındaki seçmeli derslerin sayıları artırılmalıdır." (% 78.8), "Her öğretim üyesi seçmeli ders açmaya çalışmalıdır." (% 72.8) "Bugünkü haliyle seçmeli ders uygulamasının öğrenciye yararlı olduğunu düşünüyorum." (% 72.8) "Seçmeli ders kartı uygulamasını pratik buluyorum." (% 56.8) şeklinde olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin Seçmeli Ders Değerlendirme Formunda her bir maddeye verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdelere ilişkin bilgileri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde seçmeli derslerin içeriğiyle ilgili maddeler içinde katılımın en yüksek olduğu maddenin "Öğrenciler seçmeli dersleri ilgi duydukları alanlardan almalı." (%97.9), olduğu ve katılım yüksekliği açısından maddelerin sırasıyla;

"Mesleğe yönelik branşlaşabileceğimiz seçmeli dersler açılmalı." (% 94.1), "Seçmeli derslerin içeriği güncel olmalı." (% 85.9), "Seçmeli dersler üniversitedeki tüm öğrencilere açık olmalı." (% 72.9), "Seçmeli dersler teknik, teknik olmayan gibi gruplara ayrılmamalı." (% 59.2), "Seçmeli dersler mutlaka alanıyla ilgili olmalı." (% 57.6) ve "Seçmeli dersleri genel kültürümü arttırmak için alıyorum." (% 53.1) şeklinde yer aldığı görülmektedir.

Seçmeli derslerdeki uygulama sıkıntılarıyla ilgili maddelere bakıldığında, katılımın en fazla olduğu maddelerin sırasıyla "Bölümlerde açılan seçmeli dersler daha erken duyurulmalıdır." (% 92.0), "Seçmeli derslerimi almadan önce o dersi almış arkadaşlarımdan bilgi alırım." (% 88.6); "Üniversitede açılan seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye ulaşamıyorum." (% 87.8), "İstedğim seçmeli dersleri kayıtlar

sirasındaki yığılma nedeniyle alamıyorum." (% 85.6), "Seçmeli ders açığımı kapatmak için istemediğim dersleri alıyorum." (% 77.9), "Seçmeli ders alırken öğretim üyesinin özelliklerini gözönünde bulundururum." (% 75.7), "Seçmeli ders bulmak çok zamanımı alıyor." (% 72.7), "Seçmeli derslerde hep başarılı oldum." (% 61.9) "Bölümümde alanımla ilgili istediğim dersler açılmıyor." (% 56.9) olduğu görülmektedir "Genellikle kolay olduğunu düşündüğüm dersleri alırım." (katılanlar % 35.2, katılmayanlar % 42.1) ve "Seçmeli derslerde öğrenci sayısı çok fazla." (katılanlar % 37.1, katılmayanlar % 29.7) maddelerinde ise fikir birliğinin olmadığı görülmektedir.

Genel olarak seçmeli ders sisteminin değerlendirilmesine ilişkin maddelere ilişkin yüzdeler "Bölüm programlarındaki seçmeli derslerin sayısı artırılmalıdır." (% 92.3) "Seçmeli ders açma özendirilmeli." (% 88.5) "Seçmeli derslerin verimli olduğuna inanıyorum." (% 80.5) "Seçmeli ders kartı uygulamasını pratik bulmuyorum." (% 68.6) "Her öğretim üyesi seçmeli ders açmaya çalışmalıdır." (% 67.9) "Seçmeli ders sistemi öğrenciyi ilgisine yönelik ders almaya teşvik ediyor." (% 61.7) şeklinde sıralanmıştır. "Bugünkü haliyle seçmeli ders uygulamasını yararlı buluyorum." (katılanlar % 33.3, katılmayanlar % 42.1) maddesinde ise fikir birliği bulunmamaktadır.

Tartışma ve öneriler

Seçmeli derslerin içeriğiyle ilgili bulgular öğretim üyelerinin seçmeli derslerin öğrencinin ilgisine göre alınmasını ve öğrencinin herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan istediği dersi seçebilmesini istediklerini göstermektedir. Seçmeli dersleri içeriklerinin güncel olması da öğretim üyelerinin katıldığı bir durumdur. Seçmeli derslerin spor veya güzel sanatlardan olması desteklenmemektedir. Aynı tür maddelere öğrencilerin verdiği yanıtlar da aynı eğilimi göstermektedir. Öğrenci ve öğretim üyeleri

tutarlı bir şekilde seçmeli derslerin tüm öğrencilere açık, güncel, mesleğe yönelik branşlaşmayı sağlayan ve öğrencilerin ilgi duydukları dersler olması gerekliliğini belirtmektedirler.

Seçmeli derslerde pratikte yaşanan sıkıntılara bakıldığında, öğrenciler ile öğretim üyelerinin değerlendirmelerinin farklı olduğu; öğretim üyelerinin sıkıntılara çok fazla katılmadıkları oysa öğrencilerin sıkıntıları belirttiği görülmektedir. Öğrenciler özellikle açılan seçmeli dersler hakkında bilgilenmenin yeterli ve zamanında yapılması gerektiğini ve seçmeli derslerde yığılmanın fazla olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca öğrencilerin seçmeli ders alırken bilgi eksikliklerini arkadaşlarından aldıkları bilgiyle tamamladıkları ve dersi veren öğretim üyesinin özelliklerine dikkat ettikleri, ders seçiminde dersin kolay olup olmasını pek önemli bulmadıkları anlaşılmaktadır.

Genel olarak, seçmeli ders sisteminin değerlendirmesine bakıldığında öğretim üyeleri ve öğrenciler seçmeli ders açmasının özendirilmesini, her öğretim üyesinin seçmeli ders açmaya çalışması gerektiğini, seçmeli ders sisteminin öğrenciyi ilgisine yönelik ders almaya yönlendirdiğini belirtmektedirler. Ayrıca öğretim üyeleri uygulamadaki haliyle seçmeli ders sisteminin yararlı ve seçmeli derslerin verimli olduğunu düşünürken, öğrencilerin bugünkü haliyle seçmeli ders sistemini yararlı görmedikleri de saptanmıştır.

Eğitim anlayışındaki yeni gelişmeler sürekli olarak eğitim programlarını etkilemekte; programlar öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerine giderek daha fazla önem vererek öğrenciden hız alan bir anlayışla geliştirilmektedir. Buna göre, hemen her öğretim kademesi için öğrencilerin karşısına ders, kurs, bölüm, sosyal ve eğitsel çalışmalar gibi çeşitli seçme olanakları çıkmaktadır. Öğrencilere program içinde ya da programlar arasında yatay ve dikey geçiş

olanakları sağlanmaktadır. Bu açıdan öğrencilerin karşısına önemli seçme sorunları çıkmaktadır. Eğitimde seçme ile ilgili bu sorunların bireyin gelişmesine uygun bir biçimde çözülebilmesi ve öğrencilerin kendilerine açık olan türlü eğitim fırsat ve olanaklarından daha çok yararlanmaları için üniversitelerde görevli olan psikolojik danışma ve rehberlik personeline önemli sorumluluklar düşmektedir.

Diğer taraftan, Kepçeoğlu (1985)'nin belirttiği gibi okul programlarında seçmeli derslere de yer verilmesi öğrencilerin bazı temel alanlarda bilgisiz kalma tehlikesini yaratmayacaktır. Bu bakış açısından tüm programlarda seçmeli ders sayılarını artırma çabalarını ve önlemlerini almak gerekmektedir. Bu araştırma sürdürülürken ODTÜ'de tüm bölüm programlarında seçmeli derslerin sayılarının artırılmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişikliğin programlara ve uygulamaya etkilerinin anlaşılabilmesi için yeni çalışmalara gerek duyulmaktadır.

Seçmeli ders sisteminde ve uygulamada yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerin hızlanması seçmeli derslerin etkinliğini dolayısıyla eğitimin etkinliğini arttıracaktır. Bu yönüyle de çözüm önerilerini ve yollarını içeren çalışmalara acilen gereksinme duyulmaktadır.

Kaynaklar

Demir, A. (1995). Akademik danışmanların ve öğrencilerin akademik danışmanlık hizmeti ile ilgili değerlendirmelerinin karşılaştırılması. **Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi** (Baskıda)

Kepçeoğlu, M. (1985). **Psikolojik danışma ve rehberlik**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Kuzgun, Y. (1989). Öğrencilerin akademik danışmandan bekledikleri görevler ve danışmanların görev algıları. **Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 161, 115-126.

Özgüven, E. (1989). Yükseköğretimde öğrenci kişilik hizmetleri. **Yükseköğretimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Toplantısı**, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 161, 13-22.

Paykoç, F., İçöz, N., Zorba, E. (1989). **ODTÜ lisans programında verilen teknik nitelikte olmayan seçmeli derslerle ilgili bir çalışma**. Yayınlanmamış ODTÜ Eğitim Fakülte Kurulu Komisyon Raporu.

Tümekaya, S. (1990). **Akademik danışmanlar ve öğrencilerin akademik danışmanlık görev algıları ile verilen akademik danışmanlık hizmetlerini değerlendirmeleri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.